

ARTICULUS SECUNDUS

*An primatus Petri, ex Christi institutione,
debeat esse perpetuus, et in quo ille resideat.*

§ 1.

Exponitur status quaestionis.

901. Hactenus vindicavimus institutionem primatus iurisdictionis in B. Petro; sequitur nunc controversia, utrum Petro collatus sit seu privilegium ita *personale*, ut cum eo perire debuerit; an potius ad successores traducendus debuerit esse in Ecclesia perpetuus. Quod alterum si constet, iterum quaeritur, quis sit legitimus Petri successor, in quo Primatus resideat.

902. Doctrinam catholicam hac de re docuit Conc. Vaticanum (cit. Const. *Pastor Aeternus*, cap. 2.). Ibi enim — 1) tradit primatum ex Christi institutione debere esse perpetuum, inquiens: « Quod autem in beato Apostolo Petro princeps pastorum et pastor magnus ovium Dominus Christus Jesus in perpetuam salutem ac perenne bonum Ecclesiae instituit, id eodem auctore in Ecclesia, quae fundata super petram ad finem saeculorum usque firma stabat, iugiter durare necesse est ».

2) Docet successorem legitimum B. Petri esse Romanum Pontificem. « Nulli sane dubium », addit, « imo saeculis omnibus notum est, quod sanctus beatissimusque Petrus, Apostolorum princeps et caput, fideique columna et Ecclesiae catholicae fundamentum, a Domino nostro Jesu Christo, Salvatore humani generis ac Redemptore, claves regni accepit: qui ad hoc usque tempus et semper in suis successoribus, episcopis sanctae Romanae Sedis, ab ipso fundatae, eiusque consecratae sanguine, vivit et praesidet et iudicium exercet ».

3) Declarat quo iure Romanus Pontifex Petri primatum obtinet. « Unde », ait, « quicumque in hac Cathedra Petro succedit,

is secundum Christi ipsius institutionem primatum Petri in universam Ecclesiam obtinet. Manet ergo dispositio veritatis, et beatus Petrus in accepta fortitudine petrae perseverans suscepta Ecclesiae gubernacula non reliquit. Hac de causa ad Romanam Ecclesiam propter potentiores principalitatem necesse semper fuit omnem convenire Ecclesiam, hoc est, eos, qui sunt undique fideles, ut in ea Sede, e qua venerandae communionis iura in omnes diminant, tamquam membra in capite consociata, in unam corporis compagem coalesceret ».

4) Rem denique totam canone concludit: « Si quis ergo dixerit, non esse ex ipsius Christi Domini institutione seu iure divino, ut beatus Petrus in primatu super universam Ecclesiam habeat perpetuos successores; aut Romanum Pontificem non esse beati Petri in eodem primatu successorem; anathema sit ».

903. Haec vero omnia iterum confirmat Concil. Vatic. initio cap. sequentis, ubi ait: « Innovamus Concilii Florentini definitionem qua credendum ab omnibus Christifidelibus est, sanctam Apostolicam Sedem, et Romanum Pontificem in universum orbem tenere primatum, et ipsum Pontificem Romanum successorem esse beati Petri Principis Apostolorum, et verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiae caput, et omnium Christianorum patrem ac doctorem existere: et ipsi in beato Petro pascendi, regendi ac gubernandi universalem Ecclesiam a Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse; quemadmodum etiam in gestis oecumenicorum Conciliorum et in sacris canonibus continetur ».

904. Ut haec, antequam demonstrentur, probe intelligamus, nonnulla de more praeotanda sunt. Ac imprimis adversarios hic habemus non eos modo, qui ipsam institutionem Primatus in B. Petro inficiantur; verum et alios, qui vel praeter eam, *directe* etiam impugnant perpetuitatem Primatus in Petri successoribus Rom. Pontificibus; vel hanc solum inficiantur, illa aut concessa aut praetermissa. Verbo impetus hic schismaticos et haereticos, Graecos, Protestantes, Russos, Anglicanos, etc., qui ad hanc Rom. Pontificum praerogativam impugnandam nervos omnes semper contenderunt.

905. Quod si historicis argumentis victi negare non valent

constans aliquod primatus exercitium in Rom. Pontificibus; vel illum honoris tantum et non iurisdictionis fuisse dicunt; vel etiam humana institutione et non divina fuisse ipsis concessum. Ita Marsilius Patavinus, Joannes Wiclef et Joannes Huss iam olim docuerunt, Rom. Pontificem a Constantino Magno mutuatum esse suam auctoritatem. Calvinus (l. 4. Instit. c. 7. § 19.) censuit, primatum in Graecos donatum fuisse R. Pontifici a Phoca imperatore; in Gallos autem et Germanos primum a Pipino, deinde a Carolo regibus Francorum. Lutherus (l. de potest. Papae) commentus est a Constantino IV. Rom. Pontifici primatum delatum fuisse; alibi tamen (in l. de Supp. tempor.) tradit, a Phoca primatum Papae introductum fuisse: a qua sententia non abnuunt Centuriatores (Centur. 6. c. 1.); Illyricus (in hist. de Prim.); lib. Smalchaldicus (de Prim. Papae); Theodorus Bibliander (in Chronol. tab. 2.), etc. Antea vero, Nilus Thessalonicensis episcopus (l. 4. Instit. cc. 6-7.) iam scripsérat R. Pontificem proprie non succedere Petro in primatu totius catholicae Ecclesiae, sed solum in Rom. Episcopatu; sed ex conciliorum decretis primatum quemdam eum obtinuisse, ut videlicet primus episcoporum esset, primus sederet, primus diceret sententiam, non tamen caeteris omnibus potestate praeesset. — Cf. Bellarm. (l. 1. c. 12.).

906. Verum ordinis ac perspicuitatis gratia, tres quaestiones, uti iam constat, distinguamus oportet: — 1) utrum Petri Primatus, ex Christi institutione, debeat esse perpetuus — 2) utrum perpetuo perseverare debeat in successoribus Petri, ita ut hi Primatum possideant iure divino — 3) utrum Romani Pontifices sint successores Petri iure divino, ac proinde ut Romani Pontifices primatum obtineant iure divino.

907. Iamvero de fide est, Primatum *debere esse perpetuum* in Ecclesia, et quidem perpetuitatem hanc esse *iuris divini*: quemadmodum enim Christus Jesus Primatum in beato Apostolo Petro instituit; ita, *eodem auctore*, uti loquitur Conc. Vaticanum, Primatus ipse ad finem saeculorum usque iugiter durare necesse est.

908. Eadem certitudine constat, eundem Primatum perpetuo permansurum esse *in successoribus Petri*, et quidem *ex iure divino*; cum enim Christus in Petro instituerit Primatum in per-

petuam salutem ac perenne bonum Ecclesiae; qui Primatum obtinet successor est Petri, et uti Petri successor, ex ipsa Christi institutione, seu iure divino, Primatum obtinet. Atque id saltem important verba Conc. Vatic.: « quicumque in hac [Romana] cathedra Petro succedit, is secundum Christi ipsius institutionem Primatum Petri in universam Ecclesiam obtinet ». Scilicet, cum de facto Rom. Pontifex sit successor Petri, ille uti successor Petri *iure divino* obtinet Primatum: nexus inter Primatum et successorem Petri est iuris divini. « Tametsi, inquit Bellarminus (l. 2. c. 22.), forte non sit de iure divino, Romanum Pontificem, quia Rom. Pontifex est, Petro succedere in praefectura totius Ecclesiae; tamen si quis absolute petat, an iure divino Romanus Pontifex Pastor sit et Caput totius Ecclesiae, omnino esse id asserendum. Nam ad hue nihil aliud requiritur, quam ut ipsa successio sit de iure divino ». Quare si semel demonstretur Primatum fuisse a Christo institutum in Petro ut esset perpetuum, satis etiam demonstratur successorem Petri obtinere Primatum iure divino.

909. Neque obstat quod electio determinatae personae in successorem Petri sit factum humanum non divinum. Etenim responderi potest — 1) cum Perrone aliisque Theologis: illa electio non est institutio, sed mera conditio, ut quod iure divino constitutum est suo implemento donetur. Quod ut exemplo familiari illustremus, ex divina institutione fit ut panis per consecrationem convertatur in Christi corpus: a sacerdotis tamen arbitrio pendet ut illam in hunc potius numero panem, quam in alium, proferat. Ast si semel panem aliquem consecraverit, in nullius iam potestate est consecrationem inde removere, ac vere diceremus, iure divino seu ex divina institutione panem illum factum esse Christi corpus. Sic igitur in re nostra, ex divina institutione est, iuxta dicta, ut aliquis (Rom. Episcopus) in Petri primatum succedat: divina institutio per factum humanum electionis impletur: electus in se verificans divinam institutionem, iure divino dici potest gerere dignitatem quam gerit — Vel 2) cum Bellarm. (de Rom. Pont. l. 2. c. 17.): « Observandum est in Pontifice esse tria: *Pontificatum ipsum* (nempe primatum), qui est forma quaedam: *personam*, quae est subiectum Pontificatus (seu primatus): et *conjunctionem* unius cum altero. Ex quibus rebus, prima, scilicet

ipse Pontificatus, a solo Christo est; persona autem est quidem a suis causis naturalibus absolute, sed, prout electa et designata ad Pontificatum, est ab electoribus; illorum enim est designare personam: ipsa vero coniunctio est a Christo, mediante (vel praesupposito) actu humano electorum... Itaque electores vere dicuntur creare Pontificem, et esse causa, ut talis sit Pontifex;... non tamen dant ipsi eam potestatem, neque sunt causa eius potestatis. Sicut in generatione hominis anima infunditur a solo Deo: et tamen, quia pater generans, disponendo materiam, est causa coniunctionis animae cum corpore, dicitur homo generare hominem, et tamen non dicitur homo producere animam hominis ».

910. Statuto iure, quo quis succedit in Primatum Petri eoque potitur, inquirendum superest quis sit successor Petri. Cui quaestioni respondet Conc. Vaticanum, Primatum exsistere « ad hoc usque tempus et semper in suis [Petri] successoribus, Episcopis Sanctae Romanae Sedis, ab ipso [Petro] fundatae, eiusque consecratae sanguine »: unde credendum proponit « sanctam Apostolicam Sedem, et Romanum Pontificem in universum orbem tenere primatum, et ipsum Pontificem Romanum successorem esse beati Petri, principis Apostolorum ». Ad id vero demonstrandum certissima thesis historica de Petri adventu et sessione Romae, eiusque morte in eadem Sede, absolute necessaria non est, etsi valde confert ad rationem successionis illustrandam. — 1) Necessaria non est: quia ex antiqua, perenni, universal traditione, sive historice sive theologice inspecta, apertissime constat, Episcopum Romanum et nullum praeter ipsum, habitum semper et ab omnibus fuisse uti Petri successorem: ergo vel ipse est Petri successor, vel nullus est. Sed altera hypothesis repugnat institutioni Christi, qui voluit Primatum perpetuum: ergo prima admittenda est. — 2) Est tamen utilis; quia quaerenti, cur Romanus Episcopus solus habeatur uti Petri successor, respondendum est, quia Petrus fuit Episcopus Romae, in ea Sede martyrio fuit coronatus; qui ergo Romanus Episcopus est, Petri successor est. Hanc igitur historicam thesim diserte hic non adstruimus, eo vel magis quod diligenter pertractari consueverit a Professore Historiae Ecclesiasticae in hoc Archigymnasio. Cf., si lubet, Bellarm. (l. c. cap. 1-11.), Petrum Foggini (de Rom. D. Petri itinere, etc.).

911. Quae hactenus exposuimus aperte traduntur a Conc. Vaticano. At vero superest alia quaestio utrum Episcopus Romanus, uti talis, obtineat *iure divino* Primatum. Scilicet constat — 1) Primatum debere esse perpetuum *iure divino* — 2) obtineri *iure divino* a successoribus B. Petri, adeoque connexionem Primatus cum successoribus Petri esse iuris divini — 3) Constat, de facto successores Petri non alias esse quam Romanos Pontifices — 4) Quaeritur ergo, utrum connexionem Primatus cum Romana Sede sit *iuris divini*, ita ut Rom. Pontifex, *uti talis*, et non solum *uti successor Petri*, primatum *iure divino* obtineat: quod si affirmatur, profecto sequitur nulla humana auctoritate, neque supra dicta auctoritate Ecclesiae, separari unquam posse Primatum a Romana Sede.

Via 912. Porro de hac re nihil est proprie definitum. Non quidem ex Conc. Vat., uti legenti cit. decreta patet; neque ex prop. XXXV. damnata in Syllabo, quae sic sonat: « Nihil vetat alicuius concilii generalis sententia aut universorum populorum facto, summum pontificatum ab Romano Episcopo atque urbe ad alium Episcopum aliamque civitatem transferri ». Etenim hac in re nihil posse factum populorum, apud omnes exploratum est: etiamsi Roma esset Sedes Primatus ex humana et non ex divina institutione, mutatio tamen nonnisi a Suprema Ecclesiae auctoritate fieri posset. Certum autem non est nomine *Concilii generalis* in dicta propos. venire Conc. a Papa confirmatum (tunc haberetur suprema potestas); illa enim propositio desumitur ex libro Nuytzii, qui repetit errores Febronianos et Jansenianos: Febronius vero et Iansenistae disserentes de auctoritate Conc. generalium, passim loquuntur de Conc. seiunctim a Papa consideratis.

913. Nihilominus nostram sententiam affirmantem, connexionem Primatus cum Rom. Sede esse iuris divini. Praestat ergo illam paululum illustrare antequam adstruatur. Observamus imprimis cum Bellarmino (de Rom. Pontif. l. 2. c. 22.), « aliud esse successionem, aliud rationem successionis: nam successio Rom. Pontificis in pontificatum Petri ex instituto Christi est; ratio autem successionis, qua Rom. Pontifex potius quam Antiochenus, vel aliquis alius succedat, ex facto Petri initium habuit. Successio, inquam, ipsa ex Christi instituto et iure divino est,

*Non est aduersus diplom
tum: et clam
nata fuit olyb
labe*

quia Christus ipse instituit in Petro pontificatum duraturum usque ad finem mundi; et proinde quicumque Petro succedit, a Christo accipit pontificatum. At vero quod episcopus Romanus, quia episcopus Romanus est, sit Petri successor, ex facto Petri ortum habuit, non ex prima Christi institutione. Nam potuisset Petrus nullam sedem particularem sibi unquam diligere, sicut fecit primis quinque annis; et tunc, moriente Petro, non episcopus Romanus, neque Antiochenus successisset, sed is quem Ecclesia sibi elegisset. Potuisset quoque semper manere Antiochiae; et tunc Antiochenus sine dubio successisset. Quia vero Romae sedem fixit, et tenuit usque ad mortem; inde factum est ut Rom. Pontifex ei succedat ».

914. Hinc veteres quidam Theologi putarunt, annexionem Primatus ad Sedem Romanam ita a Petro fuisse ortam, ut sola eius auctoritate fuerit constituta; adeoque in potestate Summi Pontificis situm esse, aiunt, disiungere Primatum ab episcopatu Romano. Communissima tamen sententia, quam sequimur, tenet Petrum ex ipsis Christi Domini praecepto et voluntate coniunxisse summum pontificatum cum episcopatu Romano; adeoque nulla humana auctoritate posse ab eodem separari: quae enim divinae institutionis sunt non possunt ab hominibus immutari.

915. Verum auctores huius sententiae probe distinguunt *Sedem*, seu locum ubi ecclesia aliqua fundata fuit, atque in hac vel illa dignitate, ex. gr., episcopali, constituta; *Residentiam* seu commorationem eo in loco ad munera pastoralia peragenda; *Titulum*, seu ipsis ecclesiae, unde Sedes denominatur, nomen. Ex his, *residentia* non ita uni affixa est loco, ut, iustis intercedentibus causis, non possit alio transferri, uti saepe contigit, eo praesertim tempore, quo Romani Pontifices Avenione commorati sunt: quod facilius intelligitur in Rom. Pontifice, qui cum sit episcopus in tota Ecclesia, quocumque commoretur, non est ibi uti extraneus seu sicut episcopus extra suam dioecesim, sed tamquam Ordinarius in territorio suaे residentiae. Sedes vero, prout Petri est, ac sedis titulus a nulla humana auctoritate immutari potest, aut in aliam sedem titulus transferri. Quare fieri quidem potest, ut summus Pontifex residenceat Neapoli, Mediolani, Avenione, etc.; at numquam potest fieri, ut episcopus Neapolitanus, Mediolanensis,

Avenionensis, etc. sit summus Pontifex; ubicunque ergo resideat, semper erit Episcopus Romanus, ut possit dici ac vere esse in primatu Petri successor.

916. Ut autem clarius innotescat quomodo coniunctio primatus cum Rom. episcopatu sit concipienda, plures in Summo Pontifice dignitates considerare possumus. Est enim — 1) Pastor supremus Ecclesiae universae — 2) Particularis Ecclesiae Romanae episcopus — 3) Romanae Provinciae Metropolitanus — 4) Provinciarum Italiae Primas — 5) Patriarcha Occidentis. Attamen observandum est, inquit Bellarminus (l. c.), « Romanum episcopatum, et Ecclesiae universae praefecturam, non esse duos episcopatus, neque duas sedes, nisi in potentia. Nam Petrus Pontifex totius Ecclesiae a Christo institutus non adiunxit sibi episcopatum urbis Romae, quo modo episcopus alicuius loci adiungit sibi alium episcopatum, vel canonicatum, aut abbatiam: sed Romanae urbis episcopatum erexit ad summum orbis terrae Pontificatum; quemadmodum cum episcopatus simplex erigitur in archiepiscopatum vel patriarchatum, episcopus vel patriarcha non est bis aut ter episcopus, sed semel tantum; et in huius rei signum, non datur Pontifici summo nisi unum pallium, etiamsi episcopus, archiepiscopus, patriarcha, et summus pontifex sit: haec enim omnia sunt unum actu, et tantum in potentia multa. Ex quo sequitur ut qui eligitur Romanus episcopus, eo ipso sit Pontifex Ecclesiae totius.

917. Quibus expositis, ad doctrinam de perpetuitate et successione in Primatu integre tuendam, sequentem statuimus

PROP. XXXVIII. — 1) *Primatus, quem in B. Petro in perenne Ecclesiae bonum instituit Christus, eodem auctore, in Petri successoribus iugiter durare necesse est.* — 2) *Cum autem constet Romanos Episcopos Petri esse successores, ipsi in universum orbem Primatum iure divino tenent.* — 3) *Imo ipsa Primatus cum Romana Sede connexio divini iuris esse videtur: adeoque sicut nulla humana auctoritate fieri potest ut Petri successor non sit totius Ecclesiae Primas; ita nulla, nec supra Ecclesiae auctoritate, potest Primatus ab Romano Episcopo atque urbe ad alium Episcopum aliquam civitatem transferri.*

§ II.

Primatus perpetuitas iuxta Christi institutionem adstruitur.

918. *Prob. I.* Munus, quod Christus instituit et ordinavit unice ad Ecclesiae bonum esse *essentialia*, tandem perdurare debet quamdiu Ecclesia, quae indefectibilis est, perseverat; seu debet esse perpetuus. Atqui huiusmodi est munus Primatus a Christo in Petro institutum. Ergo Primatus debet esse perpetuus.

919. *Declaratur mai.*, quae licet sit per se evidens, potest tamen difficultatem ex eo pati, quod etiam munus *Apostolicum*, proprium dictum, fuerit in Ecclesiae bonum institutum, quin tamen esse debuerit aut fuerit *perpetuum*. Cui exceptioni ut statim occurramus, ad novam aliquam societatem primo condam ac constituendam, alias in primis moderatoribus necessarias esse dotes, quibus, societate iam fundata, ac sufficienter diffusa, successores non amplius indigent. Id in Ecclesiae institutione ac prima diffusione maxime locum habet: cum enim esset societas natura sua catholica, promulgatoribus indigebat, qui *universalis* auctoritate praediti, innumeris prodigiis adiuti, ubique possent Ecclesias fundare ac Christi fidem ubique diffundere. Illa igitur auctoritate instructi fuerunt Apostoli: sed, Ecclesia iam sufficienter per orbem diffusa, promulgatorum numero aucto, universalis Apostolorum auctoritas in successoribus desit. Verum aliae sunt moderatorum dotes quae ad bonum societatis semper requiruntur, ac proinde per se debent tamdiu permanere quamdiu ipsa societas: talia sunt, ex. gr., munera quae diximus in Apostolis *ordinaria* (cf. n. 880. seqq.). Iamvero Primatus Petri ita ad Ecclesiae bonum pertinet ut non modo ad eam *primo condam*, sed *ad eam conservandam* etiam necessarius sit; adeoque fuit in Petro munus *ordinarium*, non *extraordinarium*. Hinc diximus, Primatum pertinere ad *essentialia* Ecclesiae bonum, ac dici potest eum esse *essentialia* partem Ecclesiae a Christo institutae. Quare

920. *Prob. min.* — 1) Cuiuslibet societatis suprema potestas ad *essentialia* bonum ipsius societatis instituitur et ordinatur et est

illius pars *essentialis*. Atqui, ut liquet ex thesi praec., Primatus Petri est suprema potestas a Christo in Ecclesia constituta. Ergo — Quod argumentum confirmatur ex disputatis de *vera* Ecclesiae indefectibilitate. Nam aliam formam seu constitutionem numquam habere potest Ecclesia, praeter eam quam accepit a suo fundatore Christo: « Omnino plantatio, quam non plantavit Pater meus coelestis, eradicabitur » (Matth. XV. 13.). Ex dictis autem constat quod Christus ita constituit Ecclesiam suam, ut tota esset sub uno supremo rectore, cui omnes, agni et oves, subiicerentur; ut unum esset regnum sub uno rege, cui omnes obedirent: Pastor autem seu Rector supremus constitutus fuit Petrus. Si igitur Petri auctoritas sub ea forma, in qua Christus illam instituit, periret; iam desineret esse ea Ecclesia, quam Christus instituit. Num, ex Christi institutione, alia debet esse Ecclesiae constitutio sub regimine Apostolorum, alia sub regimine successorum eorum? Sed id tum Graeci, tum Protestantes eo minus probare valent, quo magis illi, se antiquae fidei insistere, et hi, se verbis Scripturae inhaerere, contendunt.

2) Imo post Apostolorum tempora multo magis necessaria fuit plena potestas *Primatus*. Etenim etsi oportuerit ut Petrus ipse interdum exerceret munus *primatiale*, etiam in exemplum saeculorum sequentium; usus tamen eius potestatis, viventibus adhuc Apostolis, et praesertim quoad ipsos Apostolos nequaquam ita necessarium erat (n. 885.): cum e contra, mortuis Apostolis, et cessantibus donis *extraordinariis* in successoribus Episcopis, oportuit ut Petri Primatus plenam vim exsereret. Vel ergo dicendum est Christum, Primatum instituendo, voluisse ut, quamdiu fere nulla eius usus exsisteret necessitas, duraret et exerceceretur (exerceceretur, inquam, quia munus certe non instituit quod numquam exerceceretur) et, necessitate iam urgente, extingueretur; vel dicendum est Christum munus illud maxime et primario, destinasse ad tempora Apostolos subsequentia. Nemo non videt priorem hypothesis esse absonam.

3) Iuxta testimonium Matth. XVI. — a) Petrus creatus est petra seu fundamentum Ecclesiae, nempe ut ea secura et firma in perpetuum consistenter — b) Per eandem petram Ecclesia facta est invincibilis, ita ut portae inferi numquam praevalerent contra